

Kontaktperson

Jan Lind

Stab

Telefon: 08-508 264 71

jan.lind@mk.stockholm.se

Till

Marknämnden 2005-10-27

Nedgrävning av Stockholms återvinningsstationer

Motion 2005:48 av Anders Hellström (m)

Förslag till beslut

Marknämnden besvarar kommunstyrelsens remiss av motion 2005:48 med markkontorets tjänsteutlåtande.

Göran Långsved

Lennart Gustafsson

Jan Lind

Sammanfattning

I motionen anges att det finns stora problem med de gröna återvinningsstationerna i Stockholm. Motionären yrkar att renhållningsförvaltningen ges i uppdrag att påbörja nedgrävning av återvinningsstationer.

I den mån förutsättningar finns för fler undermarkslösningar i torg, gator mm ser markkontoret i princip positivt på sådana. För att undvika alltför långa avstånd för allmänheten till större undermarksförlagda källsorteringsstationer med stora upptagningsområden, krävs att de blir väl belägna. En utveckling med mindre fastighetsförlagda eller fastighetsnära källsorteringsbehållare under mark skulle också stämma med stadens intentioner.

I samband med att stadens avtal med producenternas materialbolag löper ut år 2006 skulle staden i nya förhandlingar kunna eftersträva att producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar. Förhandlingarna kan även ta upp undermarkslösningar.

En sådan förhandlingsinriktning skulle underlättas om stadens nuvarande upplåtelser för källsorteringsstationer på offentlig plats avgiftsbeläggs. Vidare bör staden verka för att producenterna blir lagstadgat skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem med en tillräckligt hög servicenivå. Även de formella kraven på fastighetsägarna har naturligtvis stor betydelse.

Remissen

Motionen har remitterats till marknämnden, renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna för Rinkeby, Östermalm och Hägersten, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Centrumkompaniet i Stockholm AB, Stockholms Hamn AB och stadsledningskontoret för yttrande senast 2005-10-31.

Motionen

I motionen anges att Stockholmarna kan lämna flera slag av förpackningsavfall vid stadens 250 återvinningsstationer. Avfallet tas sedan om hand av producenterna av produkterna. Motionären anser dock att det finns stora problem med de gröna återvinningsstationerna; de är skrymmande och skräpiga.

En möjlig lösning är enligt motionen att gräva ned återvinningsstationerna, något som har gjorts på ett par ställen i Stockholm, bl.a. vid Strandvägskajen, och i andra städer. Motionären yrkar att kommunfullmäktige ger renhållningsförvaltningen i uppdrag att påbörja nedgrävningen av återvinningsstationer i Stockholm och att utreda kostnadsalternativ och effekter av en långtgående eller fullständig nedgrävning av stadens återvinningsstationer.

Markkontorets synpunkter

De återvinningsstationer på offentlig plats som åsyftas i motionen är avsedda för hushållen. Ansvar för insamling och borttransport av detta källsorteringsmaterial är sedan länge enligt lag borttaget från kommunerna och ligger på ett antal särskilt utpekade producenter och deras materialbolag. Allt fler materialslag omfattas av det s.k. producentansvaret.

Nuvarande insamlingssystem för producentansvarsmaterial

Vissa av insamlingsförutsättningarna för de avfallsfraktioner som omfattas av producentansvaret, och alltså ligger utanför det kommunala renhållningsmonopolet, regleras i Stockholm av ett i gatu- och

fastighetskontorets regi träffat avtal mellan staden och de ansvariga producenternas materialbolag om återvinningsplatser på offentlig plats (utl 1996:297). Avtalet gäller t o m år 2006.

Det sålunda avtalade insamlingssystemet avsåg att en basservicenivå med en offentlig insamlingsstation per 1 000 - 2 000 invånare för de delar av staden som inte täcks av en fastighetsvis insamling, skulle uppnås senast 1998-01-01. Den avtalade basservicenivån motsvarar en utbyggnad av antalet källsorteringsstationer till totalt 350. Den nivå har dock långt ifrån uppnåtts.

Vidare finns ett antal fastighetsvisa lösningar med mer eller mindre fullständiga sorteringsmöjligheter. Framförallt har stadens egna bostadsbolag satsat på att bygga ut bostadsnära system med bl.a. miljöstugor.

Valet av insamlingssystem i Stockholm och den relativt låga servicegraden beror bl.a. på materialbolagens bedömning av de ekonomiska förutsättningarna för insamlingen och deras inriktning att i första hand söka (avgiftsfria) uppställningsplatser på offentlig plats - vilka är särskilt svåra att hitta i Stockholm - hellre än traditionella fastighetsvisa lösningar.

Fastighetsvis insamling att föredra

Stadens ambition är sedan länge att allt fastighetsgenererat avfall och de likaså fastighetsgenererade källsorteringsfraktionerna ska samlas in på och hämtas från kvartersmark på sätt som varit gängse under mycket lång tid. Den återgång till äldre tiders användning av den offentliga miljön som upplag för avfall som kan sägas ha skett i bl.a. Stockholm, bör endast ses som temporär i avvaktan på att erforderliga förutsättningar tillskapas för fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar eller undermarkslösningar.

Numera har renhållningsnämnden till uppgift att samordna stadens agerande beträffande sådant avfall som omfattas av producentansvaret. Renhållningsnämnden har ända sedan den bildades haft att verka för en övergång till fastighetsnära källsortering.

Undermarkslösningar

Den i motionen nämnda återvinningsstationen på Strandvägen under gatunivå har anlagts och drivs av Stockholms Hamn AB som ett led i bolagets arbete med att rusta upp stadens kajer. Den öppnades 2002 och betjänar Skärgårdsbåtarna.

Allt som syns är några papperskorgar som fungerar som sopnedkast.

Under markplanet står stora containrar som hissas upp till gatunivån vid tömning.

Hamnen har sedan förra året en underjordisk avfallsstation även på Norr Mälarstrand. Hamnens erfarenheter av de båda anläggningarna är efter vissa initiala problem på Strandvägen goda. De underjordiska stationerna har ersatt tidigare containrar för avfall som stått uppställda på kajplan. I anläggningarna sorteras hushållsavfall, metall, wellpapp samt färgat och ofärgat glas från sjöfarten.

Hamnens planering för fler underjordiska avfallsstationer sker fortlöpande i anslutning till arbetet med upprustning av bolagets kajer. Utrymmet för att bygga samma typ av underjordiska avfallsstationer som hittills kan dock vara begränsat vid en del kajer och Hamnen undersöker då även andra möjligheter som t.ex. vakuumanläggningar.

Vad gäller förslaget i motionen om fler nedgrävda återvinningsstationer kan nämnas att ett liknande förslag av Anders Broberg (kd) behandlades inom staden år 2002.

Gatu- och fastighetskontoret hade i sitt yttrande 2002-11-28 inga principiella invändningar utan sa sig gärna pröva eventuella sådana förslag som via renhållningsförvaltningens samverkansgrupp kan komma från producenterna och deras materialbolag. I den mån det handlar om nedgrävning i gatumark ankommer det numera på trafikkontoret att pröva sådana förslag. Kontoret framhöll dock att undermarkslösningar förutsätter att eventuella konflikter med annan användning t ex ledningar kan lösas. Vidare måste nyttjarna stå för alla kostnader i enlighet med avtal som får träffas i varje enskilt fall. Även bygglov krävs.

Återvinningsstationerna på Strandvägen och Norr Mälarstrand har som nämnts anlagts av hamnbolaget. De ingår i bolagets arbete att rusta upp stadens kajer. Stationerna vänder sig dessutom till en viss kategori näringsidkare. Det är således ganska stora skillnader i förutsättningar i förhållande till hur producenterna och deras materialbolag bedriver och finansierar insamling av hushållens källsorteringsmaterial. Att göra Hamnens modeller till ett mer allmänt föredöme för källsorteringsstationer i staden kan därför kanske bli svårt. Men det är något som i första hand ankommer på producenterna och deras materialbolag att bedöma. Producenterna har hela det fysiska och ekonomiska ansvaret för källsorteringsverksamheten. Staden får inte ha några kostnader för denna numera ickekommunala verksamhet.

I den mån förutsättningar finns för fler undermarkslösningar i torg, gator mm enligt t ex Strandvägsmodellen ser markkontoret, liksom tidigare gatu- och fastighetskontoret, för sin del i princip positivt på sådana. För att undvika alltför långa avstånd för allmänheten till större undermarksförlagda källsorteringsstationer med stora upptagningsområden, krävs att de blir väl belägna. En utveckling med mindre fastighetsförlagda eller fastighetsnära källsorteringsbehållare under mark skulle också stämma med stadens

intentioner. Flera fastighetsägare i Stockholm är enligt stadsbyggnadskontoret på väg att lösa sina problem med hushållssopor genom att gräva ned behållare för hushållssopor.

Inom staden håller för närvarande en arbetsgrupp bestående av representanter för renhållningsförvaltningen, markkontoret, trafikkontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret på att ta fram riktlinjer för att projektera och bygga för god avfallshantering. Avsikten är att riktlinjerna för utformning ska bygga på en sammanvägning av intentionerna i olika program. Efter hand har önskemålet från renhållningsförvaltningen om att övergå till maskinell hämtning av avfall blivit tydligare. Maskinell hämtning av tunga fraktioner föredras ur arbetarskyddssynpunkt. En lösning är nedgrävda avfallsbehållare för i första hand hushållsavfall och särskilt det tunga komposterbara avfallet. System finns för att hantera underjordiska behållare. Sådana lösningar kan även användas för att samla upp tunga fraktioner som källsorteras. I riktlinjerna kommer att arbetas in exempel på hur maskinell hämtning kan anordnas.

Ett förslag till riktlinjer har sänts för synpunkter till ett flertal intressenter. Vissa ytterligare svar inväntas innan ärendet kommer att redovisas för berörda nämnder.

Renhållningsförvaltningen i samarbete med andra av stadens förvaltningar planerar även för att anordna fler större återvinningscentraler såsom den nyligen öppnade i bergrummet under Vanadislund.

Som motionären föreslår deltar alltså staden redan i ett arbete för att få till stånd fler nedgrävda eller underjordiska behållare för källsorteringsmaterial.

Styrmedel

Enligt motionen bör finansieringen av nedgrävningarna lösas genom förhandlingar mellan förpackningsindustrin, producenterna och Stockholms stad.

Markkontoret erinrar om att det ännu gällande avtalet med producenternas materialbolag, som medger gratisuppställning av källsorteringsbehållare på offentlig plats, inte underlättar genomförande av mer kostsamma undermarkslösningar. I samband med att avtalet löper ut år 2006 skulle staden genom renhållningsnämnden i nya förhandlingar kunna eftersträva att de ansvariga producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma i första hand fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar. Det finns naturligtvis inga hinder mot att förhandlingarna även tar upp frågan om olika slag av undermarkslösningar.

En sådan förhandlingsinriktning skulle underlättas om stadens nuvarande upplåtelser för källsorteringsstationer på offentlig plats avgiftsbeläggs. Vidare borde producenterna bli lagstadgat skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem med en tillräckligt hög servicenivå. Staden bör, vilket gatu- och fastighetskontoret framfört i flera tidigare sammanhang, verka för att sådana lagkrav införs. Även de formella kraven på fastighetsägarna har naturligtvis stor betydelse. PBL-kommittén anser i sitt just presenterade slutbetänkande "Får jag lov? Om planering och byggande" (SOU 2005:77) att det i nuläget inte bör föreslås bestämmelser om inrättande av utrymmen för källsortering i befintlig bebyggelse. Kommittén menar att bestämmelser som innebär åtaganden i det befintliga byggnadsbeståndet bör avvakta utfallet av andra förändringar som nyligen genomförts. Dessutom krävs enligt kommittén lösningar när det gäller andra frågor som rör avfallsfrågor och återvinning, främst frågan om ansvarsfördelningen mellan kommuner, producenter och fastighetsägare.

Som vi framhöll senast i yttrandet över avfallsplanen för 2006 – 2010 bör dessutom den kommunala avfallstaxan utvecklas till ett effektivt styrmedel för att stimulera utbyggnad av fastighetsvis hämtning av källsorteringsmaterial.

SLUT